

KRÖNIKA

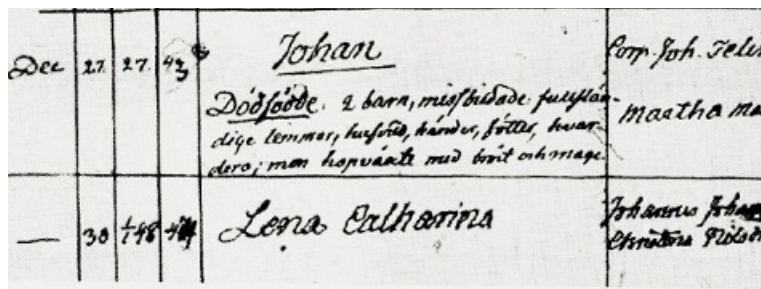
Siamesiska tvillingar med extra trilling föddes i småländsk torpstuga år 1847

Den som släktforskar umgås inte bara med förfäderna, deras namn, födelsetider och relationer. Han eller hon får också del av vårt gemensamma kulturarv och kan fascineras av armod lika väl som av välstånd, glädjerika och sorgesamma händelser och ibland dramatik utöver det vanliga. Den som är intresserad av medicinhistoria kan grubbla över vad alla uppgivna dödsorsaker egentligen står för.

Jag har länge intresserat mig för mina fäder, och i samband med att jag skulle täcka en lucka i mitt vetande gick jag igenom alla min farfars farfars och farfars farmors barns födelseuppgifter. Jag noterade då följande, som jag inte tidigare registrerat. Min farfars far hade syskon som var trillingar, och två av dessa var siamesiska tvillingar. De siamesiska tvillingarna var dödfödda, och den fristående trillingen dog senare samma dag efter det att man först hunnit döpa honom. Siamesiska tvillingar kan vara hopvuxna på olika sätt, och graden av sammanväxning påverkar överlevnadsmöjligheterna. I det här fallet var det omfalogagus, dvs barnen var sammanvuxna vid bröst och buk.

Siamesiska tvillingar är kanske inte fullt så ovanliga som vi föreställer oss, men de allra flesta föds döda eller dör snart efter födelsen. Jag har noterat uppgifter om att siamesiska tvillingar förekommer i en förlossning på 40 000 och att ett siamesiskt tvillingpar föds levande i ett fall på 200 000 förlossningar. Få överlever till vuxen ålder, och få klarar en separation från den andra tvillingen. I många fall är den ena tvillingen ofullständigt utvecklad. Av överlevande, fortfarande sammanvuxna tvillingar är ett tvillingpar födda år 945 i Konstantinopel de först kända och beskrivna medan siameserna Eng och Chang Bunker (1811–1874) är de mest välkända. Det är dessa som givit oss det populära namnet på sammanvuxna tvillingar. Amerikanen P T Barnum, tidigt aktiv i showbusiness, for världen runt och visade upp dem för pengar, något som vi i dag tycker inte är en särskilt smaklig affärsidé.

Kombinationen av siamesiska tvillingar med ytterligare en trilling (eller kanske tvilling) torde vara extremt ovanlig. Om man kombinerar tvillingfödelsefrekvensen (1 fall på ca 80) med den ovan angivna frekvensen för siamesiska tvillingar hamnar man på ca 3 fall på 10 miljoner förlossningar. I praktiken torde den faktiska frekvensen vara mycket lägre eftersom komplikationsrisken och därmed abortrisken ökar med antalet foster. Jag har funnit uppgifter om endast ett ytterligare fall av siamesiska tvillingar med en extra trilling. De siamesiska tvillingarna Nida och Hira Jamal of Pakistan födda 1992 uppges ha haft en extra trilling. Nida och Hira sårades av ett

kirurglag i Toronto i Canada 1995, varefter den ena av tvillingarna dog.

Det som hände i soldattorpet Skyttebacke i Villstad socken i Småland tredje dag jul 1847 var således något mycket ovanligt. Hur kunde man klara förlossningen och moderns liv? Vad tänkte jordemodern, och vad tänkte den gamle häradsprosten Daniel Nordin när han skrev sin anteckning i kyrkboken? Och vad tänkte släktingarna? Det finns ingen familjetradition som förtäljer något om detta barnafödande. Det kan betyda att man upplevde missbildningen som ett straff eller något skamligt och därför inte berättade om det för barn och barnbarn.

Märta Månsdotter klarade uppenbarligen förlossningen väl, för endast ett par-tre månader senare var hon gravid igen och födde i november 1848 dottern Inga Carolina och några år senare ytterligare ett barn. De sammanställda uppgifterna om korpralsfamiljen Thelin och deras barn är en dramatisk läsning. Liv och död vävs samman på ett för oss nutida välfärdsmänniskor nästan otänkbart sätt. År 1835 föddes en son den 12 oktober. Hans äldre bror dog den 14 oktober. Den 14 december 1841 dog en 3 månader gammal flicka, och dagen före julafton samma år dog hennes äldre 2-åriga syster »skällad i hett watten«. År 1847 var det som vi sett dags för siamesiska tvillingar. Av de nio levande födda barnen uppnådde endast fem vuxen ålder, och av dessa överlevde endast två sin 60-årsdag.

Ändå var detta en ganska framgångsrik familj. Johannes arbetade sig upp från knekt till bonde, och sonen Salomon var endast 34 år gammal då han tog över kommunstyrelsen som kommunalnämndens ordförande (1869–1884), och från 1874 var han också kommunfullmäktiges ordförande. Sonsonen Märten köpte 1897 det gamla säteriet Högakull, underbart vacker beläget strax utanför Smålandsstenar.

Anders Thelin
med dr, företagsläkare, Gatugård, Wederslöf
athelin@wgab.se

UTDRAG UR
VILLASTAD
SOCKENS FÖ-
DELSEBOK ÅR
1847.

Johan
Dödfödde: 2
barn, missbil-
dade: fullständi-
ge lemmar,
hufvud, händer,
fötter, hvardera;
men hopväxte
med bröst och
mage.

Foto: Genlines© data-
bas.

SMÅLÄNSKT
SOLDATTORP.

Skyttebacke sol-
dattorp försvann
troligen på
1920-talet. Det
kan ha sett ut
ungefär så här.
På stugan sitter
skylten som ta-
lar om till vilket
regemente och
vilket kompani
torpet hör.

Foto: Arkivfoto, Små-
lands museum, Växjö.

Xxxx

Xxx

Xxxx